social development

Department:
Social Development
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

MMANUALE WA PAIA

O kwadilwe go ya ka

Karolo 14 ya
Molao wa Thotloetso ya Phitlhelelo ya Tshedimosetso, wa bo 2 wa ka 2000
(o o tlhabolotsweng)

Lenaane la Diteng

LENAANA LE DITLHAKAINA LE DIKHUTSHWAFATSO 3

1. BOIKAELELO JWA MMANUALE WA PAIA 4

2. GO TLHOMIWA GA LEFAPHA LA TLHABOLOLO YA LOAGO 4

3. THULAGANYO YA LEFAPHA LA TLHABOLOLO YA LOAGO LE DITIRO TSA LONE 6

4. DINTLHA-KGOKAGANO TSA KONOKONO TSA PHITLHELELO YA TSHEDIMOSETSO TSA LEFAPHA LA TLHABOLOLO YA LOAGO 7

5. TLHALOSO YA DITHARABOLOLO TSOTLHE TSE DI LENG TENG TSA GO TSAYA KGATO KGOTSA GO SA TSEYE KGATO GA LEFAPHA LA TLHABOLOLO YA LOAGO . 8

6. KAELO YA GO DIRISA PAIA LE GORE KAELO ENO E KA FITLHELELWA JANG .. 13

7. TLHALOSO YA DITLHOGO TSE SETHEO SE TSHWERENG DIREKOTO KA TSONE LE DITLHOPHA TSA DIREKOTO TSE DI TSHWERWENG KE LEFAPHA LA TLHABOLOLO YA LOAGO 14

8. DITLHOPHA TSA DIREKOTO TSA LEFAPHA LA TLHABOLOLO YA LOAGO TSE MOTHO A KA DI NEWANG NGLE LE GORE A DI KOPE 23

9. DITIRELO TSE DI KA DIRELWANG MALOKO A SETŠHABA TSA LEFAPHA LA TLHABOLOLO YA LOAGO LE TSELA YA GO DIRELWA DITIRELO TSEO 26

10. GO NNA LE SEABE GA MALOKO A SETŠHABA MO GO TLHAMIWENG GA PHOLISI KGOTSA GO DIRAGATSA DITHATA KGOTSA MO GO DIRAGADIWENG GA MAIKARABELO A LEFAPHA LA TLHABOLOLO YA LOAGO 31

11. GO BAAKANYA TSHEDIMOSETSO YA PORAEFETE 31

12. GO NNA TENG GA MMANUALE 37

13. DIREKOTO TSE DI KA SE BONWENG KGOTSA TSE DI SENG TENG 37

14. GO LATLHIWA GA DIREKOTO 38

15. TLHABOLOLO YA MMANUALE 38

LENAANE LA DITLHAKAINA LE DIKHUTSHWAFATSO

PAIA Molao wa Thotloetso ya Phitlhelelo ya Tshedimosetso Molao wa bo 02 wa 2000 (o o Tlhabolotsweng);

PFMA Molao wa Botsamaisi jwa Ditšhelete Tsa Puso wa bo1 wa ka 1999 o o Tlhabolotsweng;

POPIA Molao wa Tshireletso ya Tshedimosetso ya Poraefete wa bo 4 wa ka 2013;

ICT Tshedimosetso ya Thekenoloji ya Tlhaeletsano

HIV & AIDS Human Immunodeficiency Virus & Acquired Immune Deficiency Syndrome

Di NGO Mekgatlho e e Seng ya Puso

Di CBO Mekgatlho ya Baagi

Di FBO Mekgatlho ya Bodumedi

1. BOIKAELELO JWA MMANUALE WA PAIA

1.1 Mmanuale ono wa PAIA o mosola go thusa maloko a setšhaba-

a) go tlhatlhoba mofuta wa direkoto tse di ka tswang di setse di le teng kwa Lefapheng la Tlhabololo ya Loago, ntle le go tlhoka go romela kopo ya semmuso ya PAIA;

b) go tlhaloganya gore o ka dira kopo ya go fitlhelela rekoto ya Lefapha la Tlhabololo ya Loago jang;

c go fitlhelela dintlha tsotlhe tse di maleba tsa go ikgolaganya le batho ba ba tla thusang setšhaba ka direkoto tse ba ikaelelang go di fitlhelela;

d) go itse ditharabololo tsotlhe tse di leng teng go tswa kwa Lefapheng la Tlhabololo ya Loago malebana le kopo ya go fitlhelela direkoto, pele ba ka busiana le Mokgatlho wa Taolo kgotsa Dikgotlatshekelo;

e) tlhaloso ya ditirelo tse di leng teng go tswa kwa Lefapheng la Tlhabololo ya Loago tse di direlwang maloko a setšhaba, le ka moo ditirelo tseo di ka fitlhelelwang ka teng;

f) tlhaloso ya kaelo ya gore PAIA e ka dirisiwa jang, jaaka e tlhabolotswe ke Mokgatlho wa Taolo le gore e ka fitlhelelwa jang;

g) go itse gore a setheo se tlile go baakanya tshedimosetso ya poraefete, maikaelelo a go baakanya tshedimosetso ya poraefete le tlhaloso ya ditlhopha tsa ditlhogo tsa datha le tsa tshedimosetso kgotsa ditlhopha tsa tshedimosetso e e amanang le tsone;

h go itse gore a Lefapha la Tlhabololo ya Loago le rulagantse go fetisetsa kgotsa go baakanya tshedimosetso ya poraefete ka kwa ntle ga Rephaboliki ya Aforika Borwa le go moamogedi wa yone kgotsa ditlhopha tsa baamogedi ba ba ka e newang; le

i) go itse gore a Lefapha la Tlhabololo ya Loago le na le dikgato tse di tshwanetseng tsa tshireletsego go netefatsa bosephiri jwa tshedimosetso ya poraefete e e tlhokang go baakanngwa, boammaaruri jwa yone le go nna teng ga yone.

2. GO TLHOMIWA GA LEFAPHA LA TLHABOLOLO YA LOAGO

2.1 Maitlhomo/Boikarabelo

Lefapha la Tlhabololo ya Loago le bona boikarabelo jwa lone jo bo botlhokwa go tswa go Molaotheo wa Rephaboliki ya Aforika Borwa:

- Karolo 27 (1)(c) ya Molaotheo wa Rephaboliki ya Aforika Borwa, wa 1996, e tlamela ka tshwanelo ya phitlhelelo ya thuso e e maleba ya thuso ya loago go bao ba sa kgoneng go itlamela le ba ba ikaegileng ka bone.
- Mo godimo ga moo, Karolo 28(1) ya Molaotheo wa Rephaboliki ya Aforika Borwa e tlhalosa ditshwanelo tsa bana malebana le tlhokomelo e e tshwanetseng (dijo tse di nang le dikotla, bonno, ditirelo tsa tlhokomelo ya boitekanelo le ditirelo tsa loago) le go tlhatlhelwa.

Melao e e latelang e e leng teng kgotsa dikarolo tsa yone e bopa taolo ya peomolao ya Lefapha la Tlhabololo ya Loago:

- Molao wa Bana, wa ka 2005 (Molao wa bo 38 wa ka 2005)
- Molao wa Batsofe, wa ka 2006 (Molao wa bo 2006)
- Molao wa Porofešene ya Tirelo-Loago, wa ka 1978 (Molao wa bo 1978)
- Molao wa Tiriso-Dikgoka mo Lapeng, wa ka 1998 (Molao wa bo wa ka 1998)
- Molao wa Thibelo le Kalafo ya Tiriso e e sa Siamang ya Diritibatsi, wa ka 2008 (Molao wa bo 70 wa ka 2008)
- Molao wa Mekgatlho e e sa Direng Diporofete, wa ka 1997 (Molao wa bo wa ka 1997)
- Molao wa Thuso ya Loago, wa ka 2004 (Molao wa bo 13 wa ka 2004)
- Molao wa Setheo sa Aforika Borwa sa Tshireletsego ya Loago, wa ka 2004 (Molao wa bo 09 wa ka 2004)
- Molao wa Bosetšhaba wa Setheo sa Tlhabololo, wa ka 1998 (Molao wa bo. wa ka 1998)

3. THULAGANYO YA LEFAPHA LA TLHABOLOLO YA LOAGO LE DITIRO TSA LONE

3.1 Thulaganyo

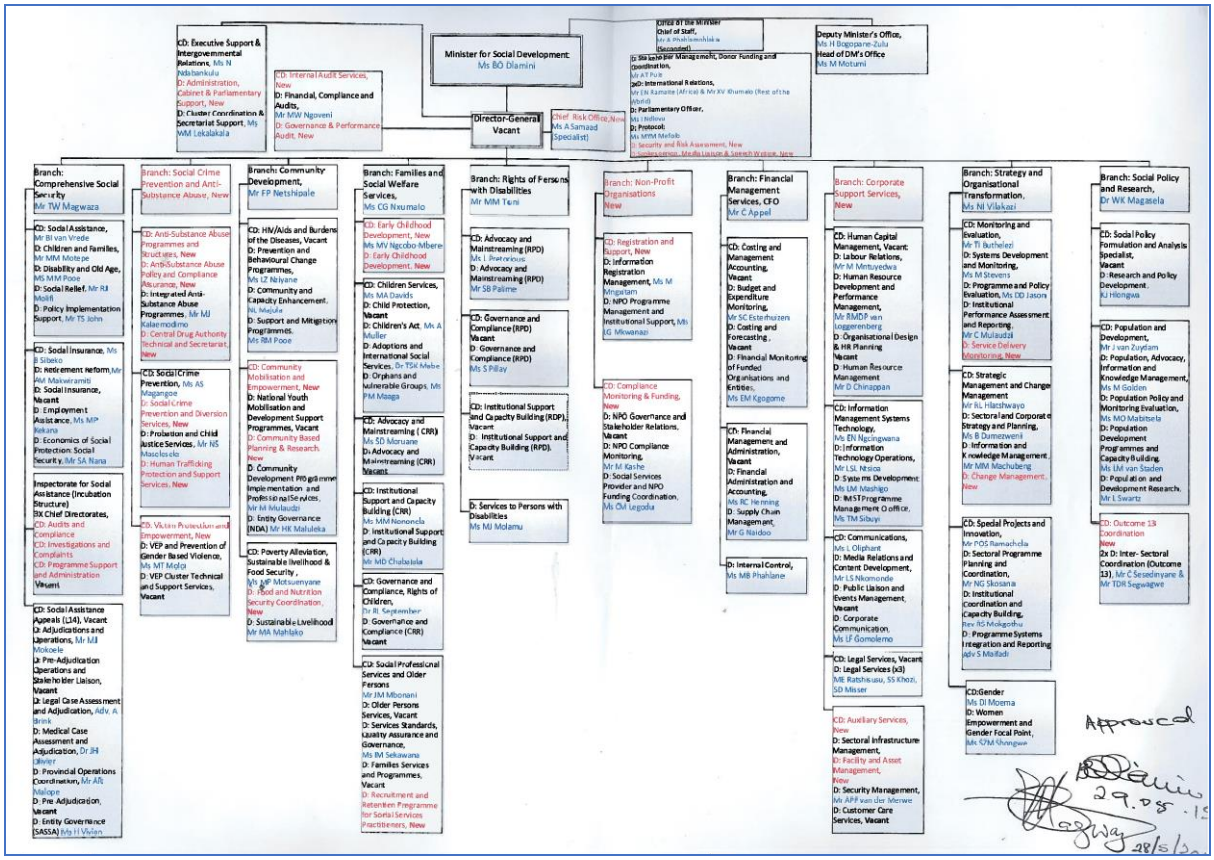

3.2 Ditiro

Lefapha la Tlhabololo ya Loago le dira ditiro tse di latelang:

- Botsamaisi le bookamedi jwa tshireletsego ya loago, e e akaretsang thuso ya loago le dipholisi tsa inšorense ya loago tse di ikaeletseng go thibela le go fokotsa lehuma fa go ka nna le dikotsi tsa botshelo tse di jaaka go

latlhegelwa ke lotseno ka ntlha ya go botlhokatiro, bogole, botsofe kgotsa loso.

- Ditirelo tsa tlhabololo ya katlaatlelo loago tse di tlamelang ka tshegetso ya go fokotsa lehuma, go sa sireletsega le ditlamorago tsa HIV le AIDS ka mananeo a a tswelelang pele a tlhabololo ka tirisanommogo le ditheo tse di diragatsang maikarabelo ano jaaka ditheo tse Puso e di tshegetsang k amadi, Mekgatlho e e seng ya Puso (di-NGO), Mekgatlho e e dirang mo baaging (di-CBO) le Mekgatlho ya mo bodumedi (di-FBO).

4. DINTLHA-KGOKAGANO TSA KONOKONO TSA PHITLHELELO YA TSHEDIMOSETSO TSA LEFAPHA LA TLHABOLOLO YA LOAGO

Motlhankedi wa Tshedimoseso

Leina: Rre Peter Netshipale
Mog: 012 312 7647
Imeile: PeterN@dsd.gov.za

Mothusa Motlhankedi wa Tshedimosetso

Leina: Rre Michael Machubeng
Mog: 012 312 7839
Imeile: MichaelM@dsd.gov.za

Dintlha-kgokagano tsa kakaretso tsa phitlhelelo ya tshedimosetso

Imeile: PAIA@dsd.gov.za
POPIA@dsd.gov.za

Bosetšhaba

Aterese ya Poso: Private Bag X901
Pretoria
0001

Aterese ya Tiro: HSRC Building
134 Pretorius Street
Pretoria
0001

Mogala: 012 312 7500

Imeile: PAIA@dsd.gov.za

Webosaete: www.dsd.gov.za

5. TLHALOSO YA DITHARABOLOLO TSOTLHE TSE DI LENG TENG TSA GO TSAYA KGATO KGOTSA GO SA TSEYE KGATO GA LEFAPHA LA TLHABOLOLO YA LOAGO

5.1 Boikuelo mo teng ga setheo

a) Mokopa-tshedimosetso a ka tlhatlhela boikuelo mo teng ga setheo kgatlhanong le tshwetso ya Motlhankedi wa Tshedimosetso/Motlatsa Motlhankedi wa Tshedimosetso ka mabaka a a latelang:
   (i) Go gana go mo naya direkoto;
   (ii) Go sa mo senolele direkoto;

b) Mokopa-tshedimosetso a ka tlhatlhela boikuelo mo teng ga setheo go ya ka karolo 74 ya PAIA jo bo yang kwa bathating ba ba maleba (Tona ya Tlhabololo ya Loago).

c) Go dira boikuelo kgatlhanong le tshwetso(ditshwetso) dipe tse di dirilweng ke Motlhankedi wa Tshedimosetso kgotsa Mothusa Motlhankedi wa Tshedimosetso, yo o umakilweng mo serapeng sa (a) fa godimo, mokopa-tshedimosetso o tshwanetse go dira boikuelo jwa ka fa teng ga setheo ka go tlatsa foromo 4. Foromo 4, e e mametleletsweng fano, e tshwanetse go romelwa kwa go ene Motlhankedi yoo wa Tshedimosetso kgotsa kwa go Mothusa Motlhankedi wa Tshedimosetso yo o dirileng tshwetso ya ntlha, yo o tshwanetseng go e romela kwa bathating ba ba maleba (Tona ya Tlhabololo ya Loago) mo malatsing a le lesome a tiro fa a sena go amogela boikuelo jwa mo teng ga setheo.

d) Go na le ditharabololo tse di leng teng tsa go tsaya kgato kgotsa tsa go sa tseye kgato ga Lefapha la Tlhabololo ya Loago go ya ka ditaelo tse di farologaneng tsa peomolao kgotsa go ya ka dipholisi.

e) Fa modirakopo hutsafaditswe ke tshwetso e e dirilweng ke SASSA mabapi le kopo ya gagwe ya thebolelo kgotsa tshekatsheko ya thebolelo ya Batsofe, Batho ba ba Tshelang ka Bogole, Thuso ya Madi a Go Tlhokomela ba ba Ikaegileng ka One, Bagaka ba Ntwa, Tlhokomelo ya Bana, Thebolelo ya Ngwana yo o Godisiwang ke Motsadi e Se wa Gagwe le Madi a Namolo ya Loago mo Mathateng, jaaka gore motho a ka tlhatlhela boikuelo, mo sebakeng sa malatsi a le 90 go tloga ka letlha la tshwetso ya SASSA, kwa Lekgotleng le le Ikemetseng ka Nosi la Boatlhodi la Thuso ya Loago ka Maikuelo kwa dikantorong tse di gaufi tsa SASSA kgotsa ka imeile ya Grantappeals@dsd.gov.za.
Boikuelo bope jo bongwe bo ka romelwa ka tlhamalalo go Complaints@dsd.gov.za.

5.2 Dinako tsa go tlhatlhelwa ga boikuelo

a) Foromo ya boikuelo ya mo teng ga setheo e tshwanetse go isiwa kgotsa go romelwa kwa atereseng ya Motlhankedi wa Tshedimosetso kgotsa Mothusa Motlhankedi wa Tshedimosetso, dintlha tsa go ikgolaganya le ene di ka bonwa mo tsebeng ya 6 mo malatsing a le 60 morago ga go dirwa ga tshwetso; le mo malatsing a le 30 fa kitsiso e sena go newa motsenela-tumalano wa boraro yo go dirwang boikuelo jwa tshwetso kgatlhanong le ene.
b) Boikuelo bo tshwanetse go romelwa go Motlhankedi wa Tshedimosetso yo go ya ka PAIA, a tshwanetseng go bo romela go Tona ya Tlhabololo ya Loago, mo malatsing a le lesome (10) a tiro, mmogo le mabaka a gagwe a tshwetso e e amegang le leina, aterese ya poso, nomoro ya mogala le aterese ya imeile, sepe fela sa tseno fa di le teng, ya motsenela-tumalano ope wa boraro yo o tshwanetseng go itsisiwe ka kopo, go ya ka karolo 47(c)(1) ya PAIA.
c) Boikuelo bo tshwanetse go isiwa kgotsa go romelwa tshedimosetsong epe ya kgokagano e e mo lenaaneng la tsebe ya borataro (6).
d) Tona ya Tlhabololo ya Loago e ka letlelela gore boikuelo jwa mo teng ga setheo bo tlhatlhelwe morago ga nako, fa go na le lebaka le le utlwalang la go dira jalo. Fa Tona ya Tlhabololo ya Loago a sa kgotsofadiwe ke mabaka

a a tlhagisitsweng a go diega go go tlhatlhelwa ga boikuelo, kopo e tla ganwa ka go romela lekwalo kwa mothong yo o dirileng boikuelo joo jwa mo teng ga setheo.

e) Tona ya Tlhabololo ya Loago e tshwanetse go sekaseka le go tsaya tshwetso ka ga boikuelo jwa mo teng ga setheo mo malatsing a le masome a mararo (30) go tloga ka letlha le Motlhakedi wa Tshedimosetso kgotsa Mothusa Motlhankedi wa Tshedimosetso a amogetseng boikuelo joo jwa mo teng ga setheo ka lone.

5.3 Thulaganyo ya go ntsha ngongorego e e yang go Mokgatlho wa Taolo ya Tshedimosetso kgotsa mokgatho ope fela wa taolo

Mokopa-tshedimosetso kgotsa motsenela-tumalano wa boraro a ka romela ngongorego kwa Mokgatlhong wa Taolo ya Tshedimosetso fa mokopa-tshedimosetso yoo kgotsa motsenela-tumalano wa boraro a setse a dirisitse thulaganyo yotlhe ka botlalo ya go tlhatlhela boikuelo jwa mo teng ga setheo kgatlhanong le tshwetso ya Motlhankedi wa Tshedimosetso kgotsa Mothusa Motlhankedi wa Tshedimosetso

a) Molaodi wa tsa Tshedimosetso a ka gana ngongorego fa thulaganyo ya ya go tlhatlhela boikuelo kwa bathating ba ba maleba (Tona ya Tlhabololo ya Loago) e ise e wediwe.

b) Mokopa-tshedimosetso kgotsa motsenela-tumalano wa boraro o tshwanetse go romela lekwalo la go ikobela molao kwa Molaoding wa Tshedimosetso mo malatsing a le 180 morago ga go amogela tshwetso go tswa kwa mokgatlhong.

c) Mokopa-tshedimosetso a ka nna a tlhatlhela ngongorego kwa Molaoding wa Tshedimosetso, fa a sa itumelela ditlamorago tsa boikuelo jwa mo teng ga setheo go tswa go bathati ba ba maleba (Tona ya Tlhabololo ya Loago) e e ka tswang e le ka mokgwa o o latelang:

   (i) Tshwetso ya bathati ba ba maleba (Tona ya Tlhabololo ya Loago) ya go sa letlelele go tlhatlhelwa ga boikuelo jwa morago ga nako jwa mo teng ga setheo

   (ii) Tshwetso ya Motlhankedi wa Tshedimosetso ya go gana kopo ya go fitlhelela tshedimosetso; kgotsa

   (iii) Go atolosa nako ya go berekana le kopo; kgotsa go mo naya phitlhelelo ka mokgwa o o rileng

d) Motsenela-tumalano wa boraro a ka tlhatlhela ngongorego kwa Molaoding wa Tshedimosetso, fa a sa kgotsofadiwa ke ditlamorago tsa boikuelo jwa mo teng ga setheo jo bo yang go bathati ba ba maleba (Tona ya Tlhabololo ya Loago) jo bo ka nnang jwa nna ka mokgwa o o latelang:

(i) Tshwetso ya Motlhankedi wa Tshedimosetso kgotsa ya Mothusa Motlhankedi wa Tshedimosetso ya go naya mokopatshedimosetso phitlhelelo ya tshedimosetso eo

5.4 Motho o romela ngongorego jang go Molaodi wa Tshedimosetso

a) Ngongorego e e yang go Molaodi wa Tshedimosetso e tshwanetse go dirwa ka lekwalo mme e tladiwe mo foromong ya dingongorego, ka seatla kgotsa mo mafaratlhatlheng. Foromo ya dingongorego, Foromo 5, e ka laisololwa mo webosaeteng ya Molaodi wa Tshedimosetso, e leng, https://www.justice.gov.za/inforeg/

5.5 Tsamaiso ya go ya kwa kgotlatshekelong e e nang le taolo ya go bona thuso e e tshwanetseng

Tshwetso e e dirilweng ke bathati ba ba maleba (Tona ya Tlhabololo ya Loago) e e amanang le epe ya ditshwetso tse di hutsafaditseng mokopa-tshedimosetso kgotsa motsenela-tumalano wa boraro, key a makgaolakgang e bile mokopa-tshedimosetso kgotsa motsenela-tumalano wa boraro, a ka nna a dira kopo mo malatsing a le 180 kwa kgotlatshekelo go bona thuso e e maleba go ya ka karolo 82.

a) Kopo kwa Kgotlatshekelo go ya ka PAIA e dirwa ka tsamaiso ya kgotlatshekelo mme e tshwanetse go dirisiwa jaaka kgato ya bofelo fa tse dingwe di padile.

b) Dikgetsi tsa go fitlhelela tshedimosetso di ka reediwa kwa dikgotlatshekelong tsa bomagiseterata, jaaka dikgotlatshekelo tsa maemo a ntlha le kwa dikgotlatshekelo tse di kwa godimo tse di nang le taolo..

c) Go palelwa ke go tlisa kopo mo lobakeng lwa malatsi a le 180 go ka letlelelwa ke Kgotlatshekelo fa motho a kgona go ntsha bosupi jwa gore bosiamisi bo batla jalo. Seno se raya gore kgotlatshekelo e ka amogela

kopo e e tlileng morago ga nako fa e le gore kgang e e tshwanetseng go atlholwa e le ya go direla batho tshiamiso.

6. KAELO YA GO DIRISA PAIA LE GORE KAELO ENO E KA FITLHELELWA JANG

6.1.1 Molaodi, go ya ka karolo 10(1) ya PAIA, o tlhabolotse Kaedi le go dira gore e kgone go bonwa ya gore PAIA e ka dirisiwa jang (“Kaedi”), ka mokgwa o o tlhaloganyesegang bonolo, jaaka fa seno se ka tswa se tlhokwa ke motho yo o batlang go dirisa tshwanelo epe fela e e e tlhalosiwang ka PAIA le ke POPIA.

6.1.2 Kaelo eno e teng ka nngwe le nngwe ya dipuo tsa semmuso.

Kaelo e go builweng ka yone e na le tlhaloso ya maikaelelo a PAIA le a POPIA;

aterese ya poso le ya mmila, nomoro ya mogala le ya fekese le aterese ya poso ya eleketeroniki, fa e le teng, ya Motlhankedi wa Tshedimosetso wa setheo sengwe le sengwe sa puso, le ya Mothusa Motlhankedi wa Tshedimosetso mongwe le mongwe wa setheo sengwe le sengwe sa puso le sa poraefete se se tlhomilweng go ya ka karolo ya bo 17(1) ya PAIA le karolo 56 ya POPIA;

Mokgwa le tsela ya kopo ya go fitlhelela rekoto ya setheo sa puso e go buiwang ka yone go karolo 11; le

Phitlhelel.o ya rekoto ya setheo sa poraefete e go buiwang ka yone go karolo 50;

Thuso e e leng teng go tswa go Motlhankedi wa Tshedimosetso wa setheo sa puso go ya ka PAIA le POPIA;

Ditharabololo tsotlhe tsa molao tse di leng teng malebana le go tsaya kgato kgotsa go se tseye kgato malebana le tshwanelo kgotsa boikarabelo jo motho a bo newang ke PAIA le ke POPIA, go akaretsa le mokgwa wa go tlhatlhela boikuelo jwa mo teng ga setheo;

ngongorego e e yang go Molaodi; le kopo kwa kgotlatshekelo kgatlhanong le tshwetso ya motlhankedi wa tshedimosetso wa setheo sa puso, tshwetso ka boikuelo jwa mo teng ga setheo kgotsa tshwetso ka Molaodi kgotsa tshwetso ya tlhogo ya setheo sa poraefete;

ditaelo tsa dikarolo 14 le 51 tse di tlhokang gore setheo sa puso le setheo sa poraefete, sengwe le sengwe sa tsone, se kwale mmanuale, le gore mmauale oo o ka bonwa jang;

Ditaelo tsa dikarolo 15 le 52 tse di laelang gore setlhopha sa puso le setlhopha sa poraefete di senole ditlhopha tsa direkoto ka go rata.

Dikitsiso tse di ntshitsweng go ya ka dikarolo 22 le 54 tse di malebana le dituediso tse di tshwanetseng go duelwa malebana le dikopo tsa phitlhelelo ya tshedimosetso; le melawana e e dirilweng go ya ka karolo 92. Maloko a setšhaba a ka kgona go sekaseka kgotsa go dira dikhopi tsa Kaelo go tswa kwa dikantorong tsa ditheo tsa puso kgotsa tsa poraefete, go akaretsa le ofisi ya Molaodi, ka nako ya diura tse di tlwaelegileng tsa tiro.

Gape Kaelo eno e ka bonwa fa o e kopa go tswa go Motlhankedi wa Tshedimosetso; go tswa mo webosaeteng ya Molaodi (https://www.justice.gov.za/inforeg/).

7. TLHALOSO YA DITLHOGO TSE SETHEO SE TSHWERENG DIREKOTO KA TSONE LE DITLHOPHA TSA DIREKOTO TSE DI TSHWERWENG KE LEFAPHA LA TLHABOLOLO YA LOAGO

a) Direkoto tse di tshwerweng ke ke Lefapha la Tlhabololo ya Loago di tlhagisiwa ke lekala lengwe le lengwe le ka ditshwetso tse di dirilweng ke dikomiti tse di farologaneng.

b) Lekala lengwe le lengwe la Lefapha la Tlhabololo ya Loago le tlhagisa direkoto tsa botlhokwa tse di amanang ka tlhamalalo le dipholo tsa lekala le direkoto tsa tiro mo tsamaisong ya ditiro tsa Lephata la Tlhabololo ya Loago.

c) Ditlhopha tsa direkoto tse di tlhagisiwang mo Lefapheng la Tlhabololo ya Loago di kgaogantswe go ya ka lenaane le le fa tlase:

   i) Go ya ka leano la go faela la dikwalo, difaele tsa tshegetso ya ditogamaano, ditiro tsa konokono, difaele tsa dikgetsi le dithulaganyo tsa tiro tsa Lefapha la Tlhabololo ya Loago.

   ii) Lenaneo la Taolo ya Direkoto tsa direkoto tse dingwe go akaretsa le dikgatiso le direkoto tsa dilo tse di reediwang le go bogelwa le dithulaganyo tsa tshedimosetso ya eleketeroniki tsa Lefapha la Tlhabololo ya Loago.

f) Direkoto dingwe tsa Lefapha la Tlhabololo ya Loago di bonwa fa go ntse go dirwa tiro ya Lefapha la Tlhabololo ya Loago mme mo mabakeng mangwe, direkoto di bonwa go tswa go batho le go tswa kwa ditheong tsa puso tumalanong le peomolao le ditaelo tsa dipholisi.

g) Lefapha la Tlhabololo ya Loago le na le tshwanelo ya go fetisetsa dikopo tsa direkoto kwa ditheong tse di maleba fa e le gore ditheo tseno e ne e le tsone tsa konokono tse di di tshwereng kgotsa e le tsone batlhagisi ba tshedimosetso e e kopiwang, kgotsa fa Lefapha la Tlhabololo ya Loago le sa tlhole le na le rekoto eo.

h) Lefapha la Tlhabololo ya Loago le na le tshwanelo ya go tlhama ditlhopha tse dintšhwa tsa direkoto fa go tlhokega.

i) Mmanuale ono o tla tlhabololwa gore o bontshe diphetogo mo ditlhopheng tsa direkoto ka tshwanelo.

7.1 Tlhaloso ya setlhogo seno se Lefapha la Tlhabololo ya Loago le tshotseng direkoto ka ga sone le ditlhopha tsa direkoto tse di tshotsweng tsa setlhogo sengwe le sengwe.

a) Lefapha la Tlhabololo ya Loago le na le direkoto tse di latelang, tse di ka bonwang go tswa kwa Lefapheng la Tlhabololo ya Loago mme di ka kopiwa ka go dirisa thulaganyo ya PAIA ya go dira kopo. Gantsi direkoto tse di ntseng jalo ga di na tshedimosetso e go ka tweng ke ya khupamarama.

b) Bontsi jwa direkoto tse di welang mo setlhopheng seno sa tshedimosetso di ka bonwa go tswa kwa Polokelo-Tshedimosetsong ya Lefapha la Tlhabololo ya Loago kwa Kantorongkgolo ya lone kgotsa mo webosaeteng ya Lefapha la Tlhabololo ya Loago: https://www.dsd.gov.za.

c) Fa tlase fano go na le lenaane la direkoto le tshedimosetso e e ka kopiwang semmuso go ya ka PAIA kgotsa tsa laisololwa go tswa mo webosaeteng e e umakilweng fa godimo ya Lefapha la Tlhabololo ya Loago.

Ditlhogo	Ditlhopha tsa direkoto	Kopo ya phitlhelelo ya tshedimosetso	Taisololo mo webosaeteng
Ditokomane tsa ditogamaano, dithulaganyo, dikatlanegiso	Leano la togamaano Thulaganyo ya Ngwaga le Ngwaga ya Tiro Dipego tsa ngwaga le ngwaga	X	X
Go baya maemo leitlho le go a sekaseka	Dipego tsa Tshekatsheko	X	X
Lefapha la Badiri	Dipholisi le ditsamaiso tsa Lefapha la Tsa Badiri Direkoto tsa badiri Tlhabololo ya Tiro Diphatlhatiro tse di phasaladitsweng Leano la Tekatekano mo Tirong le Dipalopalo	X	
Dipholisi tsa Tiro, Mekgwa-Tsamaiso, Dithulaganyo le Maano	Ditumalano tsa Melawana Botsamaisi jwa Tlamelo ka Dilwana Dithendara le Dikonteraka Dikoleke Matlole Batlamela ka Dithoto Botsamaisi jwa Ditshenyegelo Dipego tsa Boruni Thekenoloji ya Tshedimosetso	X	

Ditlhogo	Ditlhopha tsa direkoto	Kopo ya phitlhelelo ya tshedimosetso	Taisololo mo webosaeteng
	Botsamaisi jwa Ditšhelete Lefapha la tsa Badiri Go Maketga le Mainakgwebo		
Semolao, Pholisi, Patlisiso	Dikgopolo Tsa Semolao	X	
Tsamaiso ya Kgwebo	Memorantamo wa Tumalano Dipholisi le Mekgwa-Tsamaiso Thulaganyo ya Pholo le Tshireletsego mo Tirong Komiti-Khuduthamaga Komiti ya Botsamaisi Komiti ya Tatlhegelo ya Taolo	X	
Mmanuale le Kaelo	Mmanuale le Kaelo ya Tshedimosetso ya Balaodi ya Tiriso ya PAIA	X	X
Didirisiwa tsa Phasalatso le Go Maketa	Dikgatiso Dipatlisiso Dipego Tsa Tlhatlhobo Dipotso Tse di Bodiwang Gantsi	X	
Thekenoloji ya Tshedimosetso	Ditiragalo le Dikopo tsa Tirelo	X	

Ditlhogo	Ditlhopha tsa direkoto	Kopo ya phitlhelelo ya tshedimosetso	Taisololo mo webosaeteng
	Go ntshiwa ga Matlotlo le Go Tshola Tshedimosetso Dipego Tsa Ditiragalo Tsa Thulaganyo Dipego Tsa Tiro ya Tsamaiso Paakanyo ya Diporokeramo Manaatlho-Tlholo Dipego Tsa Tiro ya Kgwedi le Kgwedi Ditumalano ka Boleng jwa Tiro Dimmanuale tsa Dipholisi le Mekgwa-Tsamaiso ya ICT Tlhokomelo ya Neteweke Tlhabololo ya Porokeramo Tlhamo ya ditokomane le poloko ya tsone		
Dikgatiso	Dibuklana, Dibuka, Dimakasine, Makwalopaka, Dipego, Makwalodikgang, Dubulethene, Dimakasine tsa DSD, Dikgatiso tsa-E	X	X
Tsa kgaso	Pego e e Gololwang ke Babegadikgang, Dipotsolotso tsa Seyalemowa le TV, Ditatamente, Go Neelwa ga	X	X

Ditlhogo	Ditlhopha tsa direkoto	Kopo ya phitlhelelo ya tshedimosetso	Taisololo mo webosaeteng
	Dipuo Tsa Semmuso, Dimpho le Diawate, Diteng Tsa Webosaete le Letshwaokgwebo le Dikerafo Tsa Tshedimosetso		
Ditiragalo, meletlo, diseminara le dikhonferense	Dipuo, metlotlo, ditokomane, dipego	X	X
Direjisetara	Mafapha a mo teng ga setheo Leano la go faela Sekejule sa taolo ya direkoto Direjisetara tsa mo teng ga setheo Go rejisetara Dikoleke Tse di amogetsweng	X	
Dipego/ditshwetso tsa mo kopanong	Dimemo le thomelo ya ditokomane, ditshwetso tsa mo kopanong	X	
Dikgang tsa tlamelo ka dithoto	Ditokomane tsa Go iteka lesego, dikonteraka, diotara tsa theko, dikhouto, Dithendara, ditumalano tsa tiro le tsa khiro, lenaane la badirakopo ba dithendara, lenaane la dthendara tse di	X	

Ditlhogo	Ditlhopha tsa direkoto	Kopo ya phitlhelelo ya tshedimosetso	Taisololo mo webosaeteng
	abilweng		
Patlisiso le go ikobela melawana	Dikgatokgalemo tsa go bilediwa fa pele ga kgotlatshekelo, makwalo a go bilediwa fa pele ga kgotlatshekelo, Dikitsiso tsa tiragatso, dikitsiso tsa tshedimosetso, Ditharabololo tsa Lefapha la Tsa Badiri, Ditheetso tsa Setšhaba, Dipego Tsa Kokoano-potlana le Pego ya patlisiso.	X	
Ditšhelete	Bobalamatlotlo, pego ya ditšhelete, dikonteraka tsamaiso ya dithendara, Botsamaisi jwa Matlotlo, Kwadiso ya Matlotlo, Tsamaiso ya Bobalamatlotlo, Diphopholetso, Ditatamente, Ditekanyetsokabomadi, Dipego, Direkoto tsa boruni, ditatamente tsa letseno, dipego le dipoelo, Thulaganyo ya Thusomadi e e Beetsweng Maemo.	X	

Ditlhogo	Ditlhopha tsa direkoto	Kopo ya phitlhelelo ya tshedimosetso	Taisololo mo webosaeteng
Kgatiso ya lentswe le e e bogelwang	Diselaete, Dinepe, Difilimi, Dibidio	X	

7.2 Ditlhopha tsa direkoto tse go ka nnang ga nna le mabaka a go gana ka tsone.

a) Direkoto tse di umakilweng mo ditlhopheng tse di fa tlase di ka kopiwa semmuso, fela phitlhelelo ya dikarolo dingwe tsa direkoto tseno kgotsa rekoto yotlhe e ka ganwa ka mabaka a semolao a a umakilweng mo karolong ya 33 go ya go ya 46 ya PAIA.

b) The Department of Social Development further reserves the right to refuse access to records where the processing of the record will result in a substantial and unreasonable diversion of its resources.

b) Lefapha la Tlhabololo ya Loago gape le na le tshwanelo ya go gana ka phitlhelelo ya direkoto fa go berekana le rekoto eo go ka baka tshenyo e kgolo le e e sa utlwaleng ya ditsompelo.

c) Kopo e tla ganwa gape fa e le gore dikopo tsa teng di na le mabaka a a sa utlwaleng le ga letshwenyo

d) Le gale, Motlhankedi wa Tshedimosetso kgotsa Mothusa Motlhankedi wa Tshedimosetso wa Lefapha la Tlhabololo ya Loago a ka rebola kopo ya go fitlhelela rekoto ya Lefapha la Tlhabololo ya Loago, fa:

i. Go senolwa ga rekoto go ka senola bosupi jwa go tlola molao ka tsela e e masisi, kgotsa go palelwa ke go obamela molao; le

ii. Kgatlhego ya setšhaba mo go senolweng ga rekoto e feta kgakala tshenyo e e akanngwang mo mabakeng ape fela a go gana ka phitlhelelo ya direkoto.

Setlhopha sa rekoto	Mo Foromong ya Kopo fela

Setlhopha sa rekoto	Mo Foromong ya Kopo fela
Tshedimosetso e e amanang le tshireletsego	X
Direkoto tse di tshwerweng ke ba Ditirelo tsa Semolao	X
Batsamaisi-Khuduthamaga Tlhaeletsano ya Khupamaraa yam o Teng ga Setheo	X
Dipholo tsa patlisiso e e dirwang ke Lefapha la Tlhabololo ya Loago	X
Tshedimosetso ya Khupamarama ya Tlelaente	X
Tshedimosetso e e leng tshiamelo go e bona e e tlhagisitsweng fa go dirwa dipatlisiso, tshedimosetso e e amanang le tshireletsego ya bosetšhaba, tshedimosetso ya motseela-tumalano wa boraro	X
Tshedimosetso ya Badiri ba Lefapha la tsa Badiri, go akaretsa le difaele tse di latelang mme ga se tsone fela, tse di amanang le tsamaiso ya dikgato-kgalemo le direkoto, tshedimosetso ya poraefete ka kakaretso	X
Mekgwa-tsamaiso ya go senolwa ga matlotlo le go a sireletsa	X
Ditumalano tsa boleng jwa tirelo	X
Ditokomane tsa dithendara	X
Diajenda, ditshwetso tse di dirilweng mo kopanong le dipego	X
Ditokomane tsa dipego, dipholisi le metlotlo	X
Dipampiri tsa patlisiso le dikgopolo tsa semolao	X
Ditshupa-tlotlo le bosupi jwa tuelo	X
Dipego tsa diforensiki	X

8. DITLHOPHA TSA DIREKOTO TSA LEFAPHA LA TLHABOLOLO YA LOAGO TSE MOTHO A KA DI NEWANG NTLE LE GORE A DI KOPE

Melao	Molao wa Bana, wa ka 2005 (Molao wa bo38 wa ka 2005) Molao wa Batsofe, wa ka 2006 (Molao wa bo 2006) Molao wa Diporofešene tsa Tirelo ya Loago wa ka 1978 (Molao wa bo 1978) Molao wa Tirisodikgoka mo Lelapeng wa ka 1998 (Molao wa bo 1998) Molao wa Thibelo le Kalafi ya Tiriso e e sa Tshwanelang ya Diritibatsi, wa ka 2008 (Molao wa bo 70 wa 2008) Molao wa Thibelo le Kalafi ya go Tshwakgolwa ke Diritibatsi, wa 1992 (Molao wa bo 1992) Molao wa Thuso ya Loago, wa 2004 (Molao wa bo 2004) Molao wa Mekgatlho e e sa Direng Diporofete, wa ka 1997 (Molao wa bo 1997) Molao wa Setheo sa Bosetšhaba sa Tlhabololo wa 1998 (Molao wa bo 1998) Molao wa Thotloetso ya Phitlhelelo ya Tshedimosetso, wa 2000 (Molao wa bo 2000)	X

	Molao wa Bosetšhaba wa Aforika Borwa wa Tirelo ya Bobolokelo-Tshedimosetso le Direkoto, wa 1996 (Molao wa bo 43 wa ka 1996 o o tlhabolotsweng) Molao wa Tshireletso ya Tshedimosetso ya Poraefete, wa 2013 (Molao wa bo 04 wa ka 2013) Molao wa Thotloetso ya Bosiamisi wa 2000 (Molao wa bo 03 wa ka 2000) Molao wa Botsamaisi jwa Ditšhelete Tsa Puso, wa 1999 (Molao wa bo1 wa ka 1999) 3.7. Molao wa Ditlhaeletsano tsa ileketeroniki le Dikgwebo, wa 2002 Molao wa bo 25 wa ka 2002) Molao wa Maemo a Motheo a Tiro, wa 1997 (Molao wa bo 75 wa ka 1997) Molao wa Dikamano le Badiri, wa ka 1995 (Molao wa bo 66 wa ka 1995) Molao wa Tekatekano mo Tirong wa 1998 (Molao wa bo 55 wa ka 1998)	
Melawana	Melawana ya Molao wa Bana	X
Diforomo	Foromo ya PAIA ya Go Dira Kopo Foromo ya PAIA ya Go Dira Boikutlo Foromo ya POPIA ya Dingongorego	
Dipholisi,	Kaelo ya PAIA	X

Dithulaganyo, Dikaelo,	Mmanuale wa PAIA Pholisi ya Bosephiri mo Inthaneteng Pholisi ya Go Senola Dikgatlhegelo Pampiri ya Mabudusatsela ya Ditshwanelo Tsa Batho ba ba Tshelang ka Bogole Ditlwaelo le Ditekanyetso	
Ditokomane tsa Ditogamaano (Maano le Dipego)	Setlhopha sa badiri ba setlamo (Dintlha-kakaretso, Maikaelelo, Ditiro, Lenaana la Maemo mo Tirong) Dithulaganyo tsa Leano Dithulaganyo tsa Ngwaga le Ngwaga Tsa Tiro Pego ya Ngwaga le Ngwaga ya Tiro Dithulaganyo tsa Tiro tsa Ngwaga le ngwaga	X
Ditlhaeletsano	Puo ya Tona Puo ya Motlatsa Tona Dikakgelo tsa ba Metswedi ya Dikgang Dikgang tsa DSD	X
Botsamaisi jwa Lefapha la Tsa Badiri	Foromo ya Kopo ya Phatlhatiro ya Tirelopuso (Z83) Dipampitshana Tsa go Phasalatsa Ditiro Pholisi ya go Thapa le go Tlhopha Pholisi ya Tekatekano mo Tirong Leano la Tekatekano mo Tirong Pholisi ya Botsamaisi jwa Tiro Pholisi ya Diura tsa Tiro Pholisi ya go Sekaseka Tiro	X

	Pholisi ya Molawana wa go Apara Pholisi ya Thuso ya Badiri Tshwetso ka Malatsi a Khunologo mo Tirog Tshwetso ka Go Khutlisa Tirelo Pholisi ya Letshwenyo ka Tsa Thobalano Pholisi ya Thuso ka Tsa Thuto Pholisi ya Phuduga	

9. DITIRELO TSE DI KA DIRELWANG MALOKO A SETŠHABA TSA LEFAPHA LA TLHABOLOLO YA LOAGO LE TSELA YA GO DIRELWA DITIRELO TSEO

9.1 Rejisetara ya Tshireletso ya Bana

a) Go ya ka karolo 111 ya Molao wa Bana wa bo 38 wa 2005, Mokaedi-Kakaretso o tshwanetse go tshola le go tlhokomela rejisetara e e tla bidiwang Rejisetara ya Bosetšhaba ya Tshireletso ya Bana. Rejisetara ya Bosetšhaba ya Tshireletso ya Bana e na le Karolo A le Karolo B.

b) Karolo ya A e tshwanetse go nna le rekoto ya dipego tsotlhe tsa tshotlo kgotsa go tlhokomologiwa ka boomo ga ngwana, dikatlholo tsotlhe tsa batho botlhe ka ditatofatso tsa tshotlo kgotsa go tlhokomologiwa ka boomo ga ngwana le ditshwetso tsotlhe tsa kgotlatshekelo ya bana tsa gore ngwana o tlhoka tlhokomelo le tshireletso ka ntlha ya tshotlo le go tlhokomologiwa ka boomo ga ngwana (Leba: Karolo 114 ya Molao wa Bana wa bo 38 wa 2005).

c) Karolo B e tshwanetse go nna le rekoto ya batho ba ba sa tshwanelegeleng go dira ka bana le go dirisa tshedimosetso e e mo rejisetareng (karolo B) gore bana ka kakaretso ba sirelediwe kgatlhanong le tshotlako go tswa mo bathong bano (Leba: Karolo 118 ya Molao wa Bana wa bo 38 wa 2005).

d) Bana botlhe ba ba sotlilweng mme e le karolo ya dipatlisiso tse di amanang le mofuta mongwe le mongwe wa go sotliwa ga bana mo mmeleng, mo maikutlong, ka thobalano le bone kgotsa go tlhokomologiwa ka boomo ga bone ba tshwanetse go kwalwa mo Karolong ya A ya Rejisetara ya Bosetšhaba ya Tshireletso ya Bana.

9.2 Ditirelo tsa bana

a) Lefapha la Tlhabololo ya Loago le tlamela ka ditirelo tsa bana ba ba tlhokang tlhokomelo le tshireletso; ba ba nang le ditlhokego tse di kgethegileng (seno se ka akaretsa malwetse a a sa foleng, bogole le bana ba ba nang le maitsholo a a thata go laolwa).
b) Ka lenaneo leno, Lefapha le itiiteile sehuba gore le tla aga malapa le baagi ba ba tlhokomelang le go sireletsa bana gore ba kgone go fitlhelela bokgoni jwa bone ka botlalo.

9.3 Ditirelo Tse di Direlwang Batho ba ba Tshelang ka Bogole

a) Lefapha la Tlhabololo ya Loago le tlhamile mananeo a a kopaneng le go a tsenya tirisong e bile le tlamela ka ditirelo tse di thusang go rotloetsa boitekanelo le go matlafatsa batho mo go tsa loago le ikonomi ba ba tshelang ka bogole ka go tshwara mananeo a tharab ololo le ditirelo le a go aga bokgoni mo tirong le kemonokeng.

9.3 HIV le AIDS

a) Lefapha la Tlhabololo ya Loago le tlhama mananeo a a kopantsweng mo baaging le go a tsenya tirisong le ditirelo tse boikaelelo jwa tsone e leng go fokotsa ditlamorago tse di seng monate tse HIV le AIDS e nnang le tsone mo loagong le mo ikonoming ka go tlamela ka mananeo le ditirelo tsa tharabolo, mananeo a thibelo le a tshegetso ya loago le tlhaloganyo mmogo le go tlhabololo ya dikgono tsa tiro tsa mekgatlho e e tshegediwang ka madi.

9.4 Namolo ya Loago

a) Lefapha la Tlhabololo ya Loago le tsibogela ditlhokego tsa tshoganyetso tse di lemogilweng mo baaging ba ba amilweng ke masetlapelo a a sa begwang, kgotsa maemo ape fela a mangwe a loago a a bakang mathata a a sa tlhokegeng ka go sidila baagi le Malapa maikutlo le go ba naya tshegetso, go tlhama maano a dikgatotharabololo tsa tlhokomelo ya lobaka lo lo khutshwane, lo lo mo magareng, le lo loleelee le go tlamela batho kgotsa malapa ka thuso ya madi le ya dithoto ka tlhamalalo kgotsa ka ditlamo tsa badirisani mmogo ba ba reboletsweng go tlamela ka ditirelo tseno.

9.5 Tlhokomelo ya mo Lelapeng le mo Setšhabeng

a) Lefapha la Tlhabololo ya Loago le tlamela mekgatlho mengwe ka tshegetso ya madi le kemonokeng, e leng mekgatlho e e tlamelang ka ditirelo tse di farologaneng go batho le malapa a a tshwaeditsweng le a a amilweng ke HIV le AIDS. Mekgatlho eno e tlamela ka ditirelo tsa Tlhokomelo ya Setšhaba mo Malapeng go netefatsa gore batho ba ba tshwerweng ke HIV le AIDS ba bona dilo tse ba di tlhokang.

9.6 Go Tlhokomelwa ke Batsadi ba e Seng ba Gago

a) Go Tlhokomelwa ke Batsadi e se ba Gago ke go dira gore bana ba tlhokomelwe ke motho yo e seng motsadi wa bone kgotsa go tlhokomelwa ke

motlhokomedi wa ngwana ka ntlha ya taelo ya kgotlatshekelo ya bana; kgotsa go fetisediwa ga ngwana mo tlhokomelong e nngwe e sele.

9.7 Go newa ngwana semolao

a) Go newa ngwana semolao go raya go dira gore ngwana a tlhokomelelwe ruri ke motho yo e seng motsadi wa gagwe wa tlholego kgotsa motlhokomedi wa gagwe wa ka metlha. Go newa ngwana semolao go tlamela bana ka botshelo mo lelapeng le le ritibetseng le a neng a se kitla a tshela mo go lone.
b) Ka dinako tse dingwe, motho kgotsa batho ba ba tswang kwa nageng e sele ba ka kopa go newa ngwana semolao go tswa kwa nageng e sele.

9.8 Kwadiso ya NPO le Tshegetso ya Setheo ka Tlhabololo ya Dikgono tsa Sone Tsa Tiro

a) Lefapha la Tlhabololo ya Loago le tla kwadisa le go lekola gore a di NPO di ikobela melawana. Lefapha la Tlhabololo ya Loago le thusa di NPO, CBO, le di FBO tlamelang ka mefuta e e farologaneng ya ditirelo ka tlhabololo ya dikgono tsa tsone tsa tiro, jaaka tsa Kalafi ya tiriso e e sa siamang ya diritibatsi, go katisediwa dikgono tsa botshelo le tlhabololo ya dikgono tsa motho ka bongwe, tshidilo-maikutlo, HIV le AIDS, Mananeo a baswa ba ba thulanang le molao.

9.9 Go Tshegetsa di NPO ka Madi

a) Lefapha la Tlhabololo ya Loago le tshegetsa mekgatlho e e tlamelang ka ditirelo tsa loago ka madi le ka kemonokeng.

9.10 Ditirelo tsa basadi le mathata ka tsa bong

a) Lefapha la Tlhabololo ya Loago le tlamela mekgatlho e e dirang le Basadi le ka mathata a tsa bong ka madi le kemonokeng. Mekgatlho eno e tlamela ka ditirelo tse di farologaneng tse di akaretsang:
    - Lefelo la botshabelo la basadi ba ba sotlilweng
    - Go nonotsha ba ba sotlwang

- Go sidila maikutlo a basadi ba ba sotlwang le children ba bone/Malapa a bone
- Go rutwa dikgono tsa tiro le go di tlhabolola
- HIV and AIDS

9.11 Tlhamo ya Pholisi ya Baagi le Patlisiso

a) Lefapha la Tlhabololo ya Loago le tla tlhoma setlhopha se se tla dirang dipatlisiso ka dipalopalo tsa baagi le go tlhama, Pholisi ya Baagi, go e tsenya tirisong le go e baya leitlho.

9.12 Tlhokomelo le tshegetso ya bagodi

a) Lefapha la Tlhabololo ya Loago le maatlafatsa le go sireletsa batsofe kgatlhanong le tshotlakako. Lefapha la Tlhabololo ya Loago gape le tlamela ka mananeo le ditirelo tse di jaaka go tsofala o le matlhagatlhaga, go thuswa ka lefelo la bonno le legae (matlo a batsofe).

9.13 Go Bolotsa Baagi

a) Go aga mafelo a baagi a a babalesegileng le a a kgonang go itsetsepela ka go tlhama mafaratlhatlha a a nonofileng a go gokagana mmogo, go ikaegilwe ka melawana ya go tshepana le go tlotla dipharologano tsa selegae, le go godisa maikutlo a go dira gore batho ba ikutlwe ba ratwa le go tshepa batho mo lefelong la bone.

9.14 Phokotso ya lehuma le ditiro tse di kgonang go itsetsepela

a) Go tsosolosa baagi ba lefelo la lona le malapa a a humanegileng ka go godisa bokgoni jwa bone jwa go nna le ditiro tse di kgonang go itsetsepela tsa go itshedisa le go kgona go itlamela.

9.15 Dithata, maikarabelo le tiro

a) Botsamaisi le tlhokomelo ya tshireletso ya loago, e e akaretsang thuso ya loago le dipholisi tsa inšorense ya loago tse di ikaelelang go thibela le go fokotsa lehuma fa go ka nna le dikotsi tsa botshelo tse di jaaka go latlhegelwa ke lotseno ka ntlha ya botlhokatiro, bogole, botsofe kgotsa loso.

b) Ditirelo tsa tlhabololo tsa katlaatleloloago tse di tlamelang ka tshegetso ya go fokotsa lehuma, go sa sireletsega le ditlamorago tsa HIV le AIDS ka mananeo a tlhabololo a a kgonang go itsetsepela ka tirisanommogo le ditheo tse di tsenyang mananeo ano tirisong jaaka ditheo tse Puso e di tshegetsang ka madi, Mekgatlho e e Seng ya Puso (di NGO), Mekgatlho ya Baagi (di CBO) le Mekgatlho ya Bodumedi (di FBO).

10. GO NNA LE SEABE GA MALOKO A SETŠHABA MO GO TLHAMIWENG GA PHOLISI KGOTSA GO DIRAGATSA DITHATA KGOTSA MO GO DIRAGADIWENG GA MAIKARABELO GA LEFAPHA LA TLHABOLOLO YA LOAGO

a) Mo tirisong ya dithata tsa yona kgotsa tiragatso ya ditiro tsa yona go ya ka karolo 27 ya Molaotheo wa Rephaboliki ya Aforika Borwa le melao e mengwe (e e umakilweng mo tsebeng ya 5), maloko a setšhaba a lalediwa nako le nako go tlhagisa maikutlo a bone kgotsa go nna le seabe kgotsa go tlhotlheletsa tlhamo ya Melaotlhomo ya Lefapha la Tlhabololo ya Loago, Dipampiri Tsa Puso tsa Mabudusatsela, Dipholisi le Melao le Ditekanyetso.
b) +Maloko a setšhaba a kgothalediwa go romela ditshitshinyo tsa go tlhama Melaotlhomo, Dipampiri tse Puso Tsa Mabudusatsela, Dipholisi, le Melawana le Ditekanyetso. Maloko a setšhaba a rotloediwa gape go nna le seabe mo dipuisanong le setšhaba le mo dipuisanong le bana-le-seabe ka Tlhabololo ya Loag
c) Mokgwa o o dirisediwang go nna le seabe ga maloko a setšhaba e ka nna ka ditheetso tsa setšhaba (ba le teng ka namana kgotsa ka mafaratlhatlha), ka imeili kgotsa ka go kwala dintlha tsa bone ba bo ba di romela..
d) Ditshwaelo tsa maloko a setšhaba di tsewa tsia thata fa go tlhamiwa melaotlhomo ya Lefapha la Tlhabololo ya Loago, dipampiri tsa Puso ya mabudusatsela, dipholisi le Melawana le Ditekanyetso.

e) Lefapha la Tlhabololo ya Loago le anamisets tshedimosetso kwa setšhabeng ka melaetsa ya eleketeroniki le e e gatisitsweng, ka kasete ya puso le ka metswedi ya dikgang tse di tswang mo loagong.

11. GO BAAKANYA TSHEDIMOSETSO YA PORAEFETE

11.1 Boikaelelo jwa go e Baakanya

1. Lefapha la Tlhabololo ya Loago le baakanya tshedimosetso ya poraefete ya datha ya ditlhogo tse e di tlhokomelang ka go diragatsa kgotsa ka go tsenya tirisong melao le maikarabelo a dipholisi -
   i. Rejisetara ya Tshireletso ya Bana
   ii. Go Kwadisiwa ga di NPO
   iii. Katlholo ya maikutlo ka madi a puso e thusang ka one
   iv. Go Newa Ngwana Semolao
   v. Go Godisa Ngwana e se wa Gago
   vi. Go Kwadisiwa ga Batsofe
   vii. Go Nonotshwa ba ba Sotlakakiwang
   viii. Phokotso ya Lehuma le ditiro tse di kgonang go itsetsepela
   ix. Botsamaisi jwa Badiri le Dikopo Tsa Tiro
   x. Go boloka diakhanto tsa direkoto
   xi. Thulaganyo ya ditheko
   xii. Baeng mo dikagong dipe tsa Lefapha la Tlhabololo ya Loago
   xiii. Go ikobela le melao e mengwe e e tlhomilweng, jaaka Molao wa Tekatekano mo Tirong le PFMA, Melawana e e ka fa tlase ga yone le Ditaelo tsa Lefapha la Bosetšhaba la Matlotlo.

11.2 Tlhaloso ya ditlhopha tsa Ditlhogo tsa Tshedimosetso le ya tshedimosetso kgotsa ya ditlhopha tsa tshedimosetso tse di amanang letsone

Fa tlase fano go na le tghempoleiti e e tlhalosang ditlhopha tsa ditlhogo tsa tshedimosetso le tlhaloso ya mofuta kgotsa ditlhopha tsa tshedimosetso ya poraefete e e tshwanetseng go baakanngwa. Ela tlhoko gore mofuta wa tshedimosetso ya poraefete o ikaegile ka boikaelelo jwa setheo fa se dira ditiro kgotsa ditirelo tsa sone.

Ditlhopha tsa Ditlhogo tsa Tshedimosetso	**Tshedimosetso ya Poraefete e e ka Baakanngwang**

Ditlhopha tsa Ditlhogo tsa Tshedimosetso	Tshedimosetso ya Poraefete e e ka Baakanngwang
Baamogeladitshiamelo ba Lefapha la Tlhabololo ya Loago: Bangongoregi: Batho ba tlholego	Maina le sefane; dintlha tsa go ikgolaganya (dinomoro tsa go ikgolaganya, dinomoro tsa fekese, aterese ya imeili); aterese ya Bonno, ya poso kgotsa ya kgwebo; Nomoro e e tlhomologileng /Nomore ya Boitshupo le makwalo a khupamarama
Bangongoregi: Batho ba Semolao	Maina a batho ba go ka ikgolaganngwang le bone; Leina la setheo sa semolao; aterese ya sebele le ya poso; dintlha tsa go ikgolaganya le bone (dinomoro tsa go ikgolaganya le bone, dinomoro tsa fekese, aterese ya imeile); nomoro ya kwadiso; tshedimosetso ya madi, ya kgwebo, ya saense kgotsa ya botegeniki le diphiri tsa kgwebo
Employees / Members / Committee Members	Bong, boimana; maemo a lenyalo; morafe, dingwaga tswa bogodi, puo, tshedimosetso ya thuto (dithutego); tshedimosetso ya madi; hisitori ya go thapiwa; dinomoro tsa ID; aterese ya kwa gae le ya poso; dintlha tsa kgolagano (dinomoro tsa kgolagano), dinomoro tsa fekese, aterese ya imeile); rekoto ya bosenyi; boitekanelo le maloko a lelapa, kalafi, bosetšhaba, lotso kgotsa tlholego ya loago, boitekanelo jwa mmele kgotsa jwa tlhaloganyo, bogole, tshedimosetso ya dikgatisomenwana tsa motho, hisitori ya go thapiwa, botsalano jwa seporofešenale le ditshupiso.
Foreign Persons / Entities	Leina; dintlha-kgokagano ((di)nomore ya kgokagano), nomore ya fekese, aterese ya imeile); diaterese tsa kwa gae le tsa poso.
Intermediary / Advisor / Consultants	Maina a batho ba go ka ikgolaganngwang le bone; Leina la Setheo; Aterese ya kwa gae le ya Poso le dintglha-kgokagano (dinomore-kgokagano, nomore ya fekese, aterese ya ikmeile); Nomore ya Ikwadiso.

Ditlhopha tsa Ditlhogo tsa Tshedimosetso	Tshedimosetso ya Poraefete e e ka Baakanngwang
Contracted Service Providers	Maina a batho ba go ka ikgolaganngwang le bone; leina la setheo; leina la bakaedi le beng ba dishere, aterese ya kwa gae le ya poso le dintlha tsa go ikgolaganya le bone (dinomoro tsa go ikgolaganya le bone), nomoro ya fekese, aterese ya emeili); tshedimosetso ya madi; nomoro ya kwadiso; ditokomane tsa go tlhomiwa; tshedimosetso e e amanang le lekgetho; ba ba letleletsweng go saena, maemo a B-BBEE, ditheo tse o amanang le tsone, maano a kgwebo.

11.3 Batho kgotsa ditlhopha tsa batho ba ba ka newang tshedimosetso ya poraefete

a) Lefapha la Tlhabololo ya Loago le ka naya Badiri ba Lefapha la Tlhabololo ya Loago tshedimosetso ya poraefete ya mong wa tshedimosetso e le karolo ya go diragatsa taolelo ya lone ya molao.

b) The Department of Social Development may supply the personal information of data subject to the service providers who render the following services: Lefapha la Tlhabololo ya Loago le ka naya batlamela ka ditirelo tshedimosetso ya poraefete ya mong wa tshedimosetso ba ba dirang ditirelo tse di latelang:

i. Go bolokwa ga tshedimsetso ya poraefete
ii. Go romelwa ga diimile le ditlhaeletsano tse dingwe tse di kwadilweng kwa malokong a setšhabeng
iii. Go dira ditshekatsheko go ya ka melawana
iv. Go dira ditshekatsheko tsa bosenyi
v. Go netefatsa dithutego
vi. Go tlhatlhoba batho gore a ba tgshwanelegela go dira ka bana
vii. Patlisiso ya diforensiki le patlisiso epe fela e nngwe e e amanang le ditiro tsa Lefapha la Tlhabololo ya Loago
viii. Boruni
ix. Tsamaiso ya Matlole a Phenshene le Thuso ya Tsa Kalafi

x. Madirelo a ICT

c) Lefapha la Tlhabololo ya Loago gape le ka tlamela ka tshedimosetso ya poraefete ya ditlhogo tsa tshedimosetso go:

i. Motho ope fela yo o tlhatlhetsweng ngongorego ka ene;

ii. Motho ope fela, mothati wa taolo kgotsa lekgotla la boatlhodi, malebana le kgang epe fela kgotsa karolo ya yone e e welang ka fa tlase ga taolo ya bone;

iii. Ditheo tsa tiragatso ya molao, jaaka Balaodi ba Bosetšhaba ba Boatlhodi; Tirelo ya Sepodisi sa Aforika Borwa (go dira dipatlisiso tsa bosenyi le go sekisa)

iv. Dikgotlatshekelo, malebana le kgetsi epe fela e e sekwang.

v. Ditheo tse di ikarab elang ka tshekatsheko ya tshireletsego ya batho le go netefatsa borutegi, jaaka dibiro tsa dikoloto le Bathati ba Aforika Borwa ba Dithutego

11.4 Phetisetso e e rulagantsweng ya go romela tshedimosetso ya poraefete ka kwa ga melelwane

a) Lefapha la Tlhabololo ya Loago le tsenetse ditirelo tsa go ikopelwa ga bana kwa dinageng tse di farologaneng tse di laolwang ke Molao wa Hague wa Tshireletso ya Bana le Tirisanommogo mo ditirelong tsa go ikopelwa ga bana le tshireletso ya ditshwanelo tsa bana.

b) Fa go tlhokega gore go fetisediwe tshedimosetso epe e nngwe ya poraefee kwa nageng e nngwe ka ntlha ya maikaelelo ape fela a semolao, Lefapha la Tlhabololo ya Loago le tla netefatsa gore mongwe le mongwe yo le mo nayang tshedimosetso ya poraefete o laolwa ke molao, melao e e tlamang tirisanommogo kgotsa tumalano e e tlamang e e tlamelang ka selekanyo se se lekaneng sa tshireletso le gore motsenela-tumalano wa boraro a dumela go tshola tshedimosetso eo ya poraefete ka tshireletsego e e tshwanang fela jaaka Lefapha la Tlhabololo ya Loago le patelesega go e tshwara go ya ka POPIA.

c) Tshedimosetso epe fela ya poraefete e e tlodisiwang melelwane e tla tlodisiwa jalo ka tumelelo ya mong wa tshedimosetso, le fa go ntse jalo, fa go

lebega go sa kgonege go bona tumelelo ya mong wa tshedimosetso, Lefapha la Tlhabololo ya Loago le tla fetisa tshedimosetso eo ya poraefete fa:

i. E le gore go tla solegela mong wa tshedimosetso molemo; le
ii. Fa mong wa tshedimosetso e ntshitse tumelelo fa e le gore go ne go kgonega go batla tumelelo eo.

11.5 Tlhaloso ya kakaretso ya dikgato tsa tshireletso ya tshedimosetso tse di tshwanetseng go tsenngwa tirisong ke lekoko le le nang le maikarabelo go netefatsa gore tshedimosetso e nne e le khupamarama, e sireletsegile le go nna teng

i. Lefapha la Tlhabololo ya Loago le tswelela pele go tlhoma le go tsaya dikgato tse di tshwanetseng, tse di utlwalang sentle tsa setegeniki le tsa go dira dilo ka thulaganyo ka go tsaya dikgato tse di tshwanetseng, tse di utlwalang sentle tsa setegeniki le tsa go dira dilo ka thulaganyo go thibela:
ii. Go bona tshedimosetso ya poraefete kgotsa go e bereka ntle le molao.

a) Lefapha la Tlhabololo ya Loago le tsere dikgato tse di utlwalang jaaka go tlhagisitswe mo serapeng sa (c) fa tlase go:

i. Tlhaola dikotsi tse di kgonang go bonelwa pele tse di ka tlhagelang tshedimosetso ya poraefete mo teng ga setheo le ka kwa ntle ga setheo fa motho a e tshwere kgotsa ka fa tlase ga taolo ya yone.
ii. Go tlhoma le go boloka ditshireletso tse di tshwanetseng kgatlhanong le dikotsi tse di lemogilweng.
iii. Go netefatsa ka metlha gore ditshireletso tsa dikotsi di dirilwe ka katlego.
iv. Go netefatsa gore dikgato tsa tshireletso di nna di tlhabololwa gangwe le gape go tsibogela dikotsi tse dintšhwa kgotsa makoa a dikgato tsa tshireletso tse di neng di tsentswe tirisong mo nakong e e fetileng.

b) Dikgato tse di tsewang ke Lefapha la Tlhabololo ya Loago di akaretsa, gareng ga tse dingwe:

i. Go laola phitlhelelo
ii. Go Sireletsa Tshedimosetso
iii. Dikgato tsa Tshireletso
iv. Go baya maemo leitlho ka thata, boruni le go bega dikgono
v. Go boloka tshedimosetso gore e se latlhege

vi. Ditharabololo tse di lwantshang dibaerase le tse di lwantshang malware
vii. Letsholo-temoso le go ntsha matlho dinameng
viii. Ditumalano di dirwa le badirisi go diragatsa ditlhatlhobo tsa tshireletso.

c) GO NNA TENG GA MMANUALE

12.1 Mmanuale ono o teng ga Dipuo tsotlhe tse di latelang tsa semmuso -

a) Seesemane
b) Sepedi
c) Setswana
d) Seaforikanse
e) Sezulu
f) Sexhosa
g) SeNdebele
h) Sesotho
i) SeSwati
j) Sevenda
k) Setsonga
l) Mokwalo wa Difofu

12.2 Khopi ya Mmanuale ono kgotsa mofuta wa yone o o tlhabolotsweng, le yone e ka bonwa ka mokgwa o o latgelang:

a) Mo www.dsd.gov.za fa e le teng, ya setheo sa puso
b) Kwa kantorongkgolo ya setheo sa puso go dira ditlhatlhobo tsa setšhaba ka diura tse di tlwaelegileng tsa tiro.
c) Kwa Molaoding wa Tshedimosetso fa o e kopa

d) DIREKOTO TSE DI KA SE BONWENG KGOTSA TSE DI SENG TENG

a) Badiradikopo ba na le tshwanelo ya go amogela karabo ka mokgwa wa afidafiti kgotsa netefatso fa direkoto tse di kopiwang di sa kgone go bonwa,

mme e le tse mokopa-tshedimosetso a ka bong a nnile le phitlhelelo ya tsone fa rekoto eo e ka bo e ne e le teng.

b) Bakopa-tshedimosetso ba na le tshwanelo ya go amogela karabo ka mokgwa wa afidafiti kgotsa netefatso fa direkoto tse di kopiwang di se teng.

e) GO LATLHWA GA DIREKOTO

a) Lefapha la Tlhabololo ya Loago le na le tshwanelo ya go latlha direkoto dingwe ka fa molaong go ya ka taolo e e bonweng go tswa kwa go Bobolokelo jwa Bosetšhaba Jwa Tshedimosetso le la Ditirelo Tsa Direkoto.

b) Requesters will be advised whether a particular record has been disposed of where this is relevant to the records requested. b) Bakopa-tshedimosetso bat la itsisiwe gore a rekoto e e rileng e latlhilwe fa go ntse jalo ka rekoto e e kopiwang.

c) Go ya ka karolo 24(1) ya POPIA, Lefapha la Tlhabololo ya Loago, fa le sena o amogela kopo go swa go mong wa tshedimosetso, le ka:

i. Baakanya kgotsa le ka phimola tshedimosetso ya poraefete ka ga mongwe wa tshedimosetso eo le e tshwereng kgotsa e e leng mo taolong ya lone e e sa nepagalawng, e e seng maleba, e e feteletseng, e e feletsweng ke nako, e e sa felelang, e e tsietsang kgotsa e e bonweng e se ka fa molaong.

ii. Senya kgotsa la phimola rekoto ya tshedimosetso ya poraefete ka ga mong wa tshedimosetso e Lefapha la Tlhabololo ya Loago le sa tlholeng le na le taolo ya go e tshola go ya ka karolo 14 ya POPIA.

f) TLHABOLOLO YA MMANUALE

a) Fa go tlhokega, Lefapha la Tlhabololo ya Loago le tla tlhabolola le go phasalatsa mmanuale ono.

O ntshitswe ke

Rre Peter Netshipale
Mokaedi-Kakaretso